

GONIĆ (435) *vb impf*

W inf gonić (8), gónić (5); gonić *Mącz* (4), *Oczko*, *KochFr*; gónić *KochTarn*; gonić : gónić *SarnStat* (2 : 4). ◊ *W formach imp* gón, gón-. ◊ *W pozostałych formach* gon- (19), gón- (7); gon- *MurzHist*, *Mącz* (9), *ZawJeft*, *GosłCast*; gón- *KochPs*, *KochPieś*, *KochFrag* (2); gon- : gón- *KochJez* (2 : 1), *SarnStat* (5 : 2).

inf gonić (87) [cf też GONIĆ SIĘ *inf*]. ◊ *praes 1 sg* gonię (10) [w tym: -e (1)]. ◊ *2 sg* gonisz (2). ◊ *3 sg* goni (48). ◊ *1 pl* goni(e)my (2) *RejZwierz*, *KlonFlis*, gonimy (1) *RejWiz*. ◊ *2 pl* gonicie (1). ◊ *3 pl* gonią (26). ◊ *praet 1 sg m* goniłem, -m gonił (9). ◊ *2 sg m* goniłeś, -ś gonił (4). ◊ *3 sg m* gonił (64). *f* goniła (6). *n* goniło (3). ◊ *1 pl m pers* gonilismy (1) *Leop*, -chmy gonili (1) *RejPos*. ◊ *3 pl m pers* gonili (69). *m an* gonili (2). *subst* goniły (2). ◊ *fut 1 sg m* będę gonił (3) *LubPs*, *BielKron*, *KochPieś*, gonić będę (3) *BierEz*, *BudBib* (2). ◊ *2 sg m* będziesz gonił (2) *BielSat*, *PaprPan*, gonić będziesz (1) *BudBib*. ◊ *3 sg m* będzie gonił (5), gonić będzie (2), będzie gonić (1) *MetrKor*; będzie gonił *RejWiz*, *Leop*, *ModrzBaz*, *GrabowSet*; gonić będzie *RejZwierz*; będzie gonił: gonić będzie *BibRadz* (1 : 1). *n* będzie goniło (3). ◊ *1 pl m pers* będzi(e)m gonić (1). ◊ *2 pl m pers* gonić będziecie *BibRadz* (2), będziecie gonić (1) *KołakSzczęśl*. ◊ *3 pl m pers* będą gonić (3) *Leop* (2), *BielSpr*, gonić będą (1) *BibRadz*. ◊ *imp 2 sg* gón (7). ◊ *3 sg* niechaj goni (1). ◊ *1 pl* gónmy (1). ◊ *2 pl* gónicie (3). ◊ *con 1 sg m* bym gonił (1). ◊ *3 sg m* by gonił (9). ◊ *1 pl m pers* bychmy gonili (1). ◊ *3 pl m pers* by gonili (5). ◊ *impers praet* goniono (3); -ono (1), -(o)no (2). ◊ *part praes act* goniać (37), goniać (1) *SeklKat*.

Sł stp, *Cn* notuje, *Linde XVI – XVIII w.*

1. *Biec*, podążyć za kimś (lub za czymś), by go ująć lub stoczyć z nim bitwę; ścigać, zmuszać do ucieczki, tropić; prześladować; *fugare Mącz*, *Calag*; *insequi*, *prosequi Mącz*, *Cn*; *sequi Calag*, *Cn*; *consectari Calep*, *Cn*; *vestigare Mącz*; *insectari Calep*; *consequi*, *persectari*, *sectari Cn* (378) : *Leop Deut* 1/44 [2 r.]; *Liwius Házdrubalá/* gdy poraził marnie/ Iáko zázwždy w pogoniá/ wnet fie káždy gárnie. Ten ludzi záhámował/ áby nie gonili/ Mowiác/ s kimżebychmy fie potym zálię bili. *RejZwierz* 42; *Mącz* 138c, 490b; *BielSpr* 14v, 27 [4 r.]; *Y* przjízedeł *Gideon* do *Iordaná* przeprawić fię łam/ y trzyłtá mężow/ ktorzy znim/ á łpracowáni (byli) goniać. *BudBib Iudic* 8/4; *Calag* 297a, 358b; iuz go y bog (práwi) Opuścił: gónicie/ wiążcie: nikt go nie wybáwi. *KochPs* 103; *SkarŻyw* 358; *KochTarn* 76; *Calep* 245b, 542a; *Nigdziey* miru nie máia/ *nigdziey* ich nie táia: *Włzedy* gonia y wiąża/ *włzedy* ich śiepáia *KlonWor* 37.

gonić kogo, co (252): a nym gonył pod danych *Crolia* iego *myłosci* *sbronya* *ostra* *zmyeczem* *dobythem* *mayącz* *wrąkv* *syekierką* *ZapWar* 1531 nr 2434, 1503 nr 1925, nr 1926, nr 1927, 1510 nr 2079, 1537 nr 2495, 1538 nr 2577; *March*¹ A3; *BierEz* L, O3v; *March*³ T8v; *proščil* go o *pomocz* *abi* mu *pomogl* *gonicz* *flodziew* *czo* mu *pienyandze* *pobrali* *LibMal* 1543/67; *RejJóz* Q3v; *SeklKat* H3v; *HistAl* I2v, M3; *GliczKsiąż* Iv; *LubPs* E2, gg2v; *GroicPorz* mmv; *W* *nocy* *chłopá* *goniono* á *on* *łamał* *kraty*/ *Gdzye* *widzyał* *rozwięzone* *ony* *płtre* *kábaty*. *RejWiz* 12; *Leop Gen* 31/23, *Ex* 14/4, 8, 17, 23 (12); *Komu* *koń* *álbo* *co* *inłzego* *vkrádná/* *tedy* *ma* *wnet* *łáfiad* *wezwác/* áby *s* *nim* *złodzyeiá* *gonili* *UstPraw* I3; *RejFig* Dd4; *RejZwierz* 21v, 40v [2 r.], 102v, 125; *A* *nieprzyaioły* *łwe* *gonić* *będziecie/* y *porázićie* *przez* *miecz*. *BibRadz Lev* 26/7; *Rozbięś* *namiot* *gniewu/* á *goniłeś* *nas* *mordowałeś* *nic* *nie* *przepułzczáiać*. *BibRadz Thren* 3/43, *Gen* 14/14, 15, 31/23, 36, *Ex* 14/4 (28); *Młodzyeniec*

fyn krolowey goniąc Cyruřá/ nádiechał mieyfce gdzie wořfko leżało Cyruřowo *BielKron* 112v, 15v, 16, 17v, 20v, 30v (95); Nullo impellente cadebant, Pádáli ácz ich nikt nie gonił. *Mqcz* 287b, 138d, 385c, 386a [2 r.]; *RejPos* B, 141; Albo puść ná nie łtrzelbę/ działá/ árkabuzy/ Będziefz gonił po lefie ony Gááguzu. *BielSat* M4; Przecz fie fráfowác co iuż s czáfem zginie/ Trudno to gonić co z wodą wplynie. *RejZwierc* 230, 64v, 256, 257, 262v; *BielSpr* 7, 17v, 30v, 36, 42v (9); *BudBib Iudic* 4/22, 1.Reg 7/11, *Thren* 3/43, 1.*Mach* 2/24, 15/11; Ale ci ktorzi go gonili/ nářzedźi ná on dom/ á rozegnawřzy wřzytki ktorzi się chćieli zářtawić/ vderzili ná onego nędzniká *ModrzBaz* 31, 78v [2 r.], 111, 113v; *KochPs* 25; Pořłał wnet Maurus gonić S. Benedictá *SkarŻyw* 251, 348, 392, 473 [2 r.], 481, 503, 509, 544; *StryjKron* 66, 305, 310, 406, 442 (12); *KochJez* A2v; *GostGosp* 169; *KochFrag* 19; *KořakCath* A4v [2 r.]; *KořakSzczęřł* B, Bv; WYrozumielifmy/ iź Piotr goniąc Máćieią/ bárzo go ná vlicy ránił *SarnStat* 620, 150, 620, 648 [4 r.], 699 [2 r.], 1112; Byř tu ták v nas widźiał śmiałbyř fię/ lecz oni Nie śmieią fię/ gdy częřto Zorař chłopá goni. *KmitaSpit* A2, B4, C; *PowodPr* 10; My głodne Niemce po wodźie goniemy Z łwym włafnym zbożem/ y częřto toniemy. *KlonFlis* D3v; *KlonWor* 21. *Cf Zwroty*.

gonić za kim, za czym (18): *MetrKor* 34/134v, 40/825; *LubPs* gg5, hh4; Pámieřhayćie iáko oycowie nářzy byli wybáwieni w morzu czerwonym/ gdy Fárao gonił zá nimi z wořfkiem twym. *BibRadz* 1.*Mach* 4/9, *Ex* 14/23, *Eccli* 27/21 [22]; ty weźmi sługi paná twego/ á goń zá nim/ áby nie dořtał łobie miał zámknionych *BudBib* 2. *Reg* 20/6, *Gen* 44/4, *Iudic* 1/6, 4/16, 8/5, 12 (10); *StryjKron* 752.

gonić po kim (1): á Filon Kmitá Stárořtá Orfenřki z Ófcikiem Iurgim Woiewodá Mćiřławřkim nie máiąc więcey dwu tyřiacu Rycerřtwá po nich gonili z okrzykiem bijąc/ liekąc/ y imáiąc *StryjKron* 772.

gonić dokąd [do czego (26), na co (4), pod co (2); w co (1)] (32): anym thobye rany krwawe y narące łyevey zadal gwalthem anym czyebye gonył doyszby *ZapWar* 1503 nr 1927; Ci poráźili one/ y gonili áż do Sydonu wielkiego/ y do wod Mářsereffot/ y ná polá Mářfe *Leop Ios* 11/8, 2.*Reg* 11/23; *RejZwierz* 21v; Y gonili zá nimi Egipcycyánie áż do řřzod morzá *BibRadz* *Ex* 14/23; á Dawid mieřzkał ná puřczy/ y dowieřźiał fie iź go Saul gonił áż ná puřczá. *BibRadz* 1.*Reg* 26/3, *Gen* 14/14, 15, 1.*Mach* 11/73; poráźił ie y odiáł wřzytek lud y łup/ y gonił áż do zyemie Dámářzku *BielKron* 11v; Poráźiwřzy Troiany Grekowie/ gonili ie áż pod láme mury/ y pobili ich wiele gdy fie do miářtá w bronę ćiřnęli. *BielKron* 59; poráźili Tátáry/ zwałřczá iezdni ktorzy ie gonili: dáleko ná błotá. *BielKron* 406v, 20v, 40v, 58, 63v, 65v (18); Tákieř Pelopidás Tebáńřki w Grecyey/ rozumieiąc iź go nieprzyaciéł miał gonić do Rzeki/ nákladł drew w koło w thyle wořřká nád rzeká/ przepráwił fie przez rzekę *BielSpr* 44v; *BudBib Iudic* 4/16; *StryjKron* 390; Ktory teř zá PŘypiećią Tátáry pogromił/ Gdy z Litewřkim Hetmánem áż ich w Hordeę gonił. *KořakCath* A4v. *Cf gonić odkąd dokąd*.

gonić odkąd dokąd (1): Ktorego [Serona] od pagorku Betorona/ ářz do polá gonili/ poráźiwřzy z nich około óřmifet meřzow *BudBib* 1.*Mach* 3/24.

W przeciwwstawieniach: »gonić ... uciekać (a. uciec) (60), pierzchać (a. pierzchnąć) (6), ubieżeć (a. ubiec) (3)« (69): *March*¹ A3; *BierEz* O3v; *March*³ T8v; *SeklKat* H3v; VCieka bezbořny/ gdy go nikt nie goni *Leop Prov* 28/1, *Iudic* 9/40, 2.*Reg* 24/13; *BibRadz* *Gen* 31/23, *Lev* 26/17, *Iudic* 9/40, *Eccli* 27/21 [22]; Látyny řřrach ogářnał/ poczęli vciekác/ á Rzymiánie ie gonili bijąc. *BielKron* 120; poczęli Wołofzy pierzcháć á nářzy ie gonili y zábijáli/ drugie poimáli *BielKron* 407; ledwie drudzy

vćiekli do okrętow/ y to ie w pław gonili łtrzelaiąc z łukow á kiymi ćilkaiając *BielKron* 444v, 45, 50, 54v, 58, 63v (37); *Fugax contra insequentes Crocodillus*. Prętko vcieka gdy go gonią. *Mącz* 138d; A choć was nikt gonic nie będzie vciekać będziecie. *RejZwierc* 256, 64v, 262v; *BielSpr* 54, 66v; A gdy go gonił Krol Antyoch/ tedy vćiekł do Dory miastá nád morzem leżącego. *BudBib* 1.*Mach* 15/11, *Iudic* 1/6, 8/12; *ModrzBaz* 113v; *SkarŻyw* 544; ácz go kilka łet Litwy goniło/ vbieżał. *StryjKron* 406, 255, 305, 310, 442, 642, 757; Vćiekł/ á nikt go niegónił. *KochFrag* 19; *KołakSzczęśl* B, Bv.

W charakterystycznych połączeniach: gonic gałaguzy, łotrzyki, mężobojcę, nieprzyjaciela (19), *złoczyńce* (3), *złodzieja* (6); *gonić za szkodą* (2), *za towarem, za wojskiem, za wozmi; gonic bijąc* (17).

Przysłowia: Tákże zówždy ná wzaiem/czárt iwáná goni/ A obádwa ni wzwiedzą/ kiedy będą w toni. RejZwierz 125.

Rad zły vcyeka choć go nikt niegoni. *March*¹ A3 [*idem*] *March*³ T8v.

Zwroty: praw. »gorąco gonic« = ścigać, tropić w czasie dokonywania przestępstwa lub natychmiast po jego dokonaniu (1): A gdy yego szyemya Bądzye pułtha thedy then człowyek ktho gorączo gony ma obwyeczycz ymyeny na blyfłze od onego myesza czo gony slyad *MetrKor* 34/134v.

»gonić [kogo] śladem« = *persequi vestigia Vulg* (2): *Leop Ex* 14/9; Iáko gdy ie krol z wołki fwemi gonic chciał onym fládem ich/ iáko fie o nim Morze zówárło y zátropiło go ze włyftkiemi wołki iego. *RejZwierc* 204.

praw. »ślad, śladem gonic« = per vestigia sequi JanStat [szyk zmienny] (6 : 1): Item ktho bądzye flyad gonycz za zwem thowarem albo za kthorą skodą y przydzye flyad na thą strona dnyeftrv rzeki, thedy on ma stapycz trzy stopyeny od brzegv kthorego pana zyemya bądzye *MetrKor* 34/134v; abowyem. then. ktory goni flad wífchey dzyefzyancı thowarow vkradzonego, powynyen łam gnacz ze włyfamy. odewłfi dowłfy, áłz do ofthateczny włfy. *MetrKor* 40/813, 34/134v, 40/812 [2 r.], 825; áby łzłádem tegóz złodzieiá chćieli z nim gonic *SarnStat* 699.

»uciekającego gonic« = *fugientem insequi Modrz, Cn; fugientem sequi Cn* (2): bo vćiekaiących Litwá áż do Okmieny rzeki goniłá/ bijąc/ koląc/ łiekąc/ topiąc/ y imaiąc *StryjKron* 390; *ModrzBaz* 31.

»gonić [kogo] jako zbiega« [*szyk zmienny*] (2): á ktore z prośbą byli wyrzucili/ te iáko zbiegi gonili [*hos tanquam fugitivos persequantur*]. *Leop Sap* 19/3; *SkarŻyw* 347.

Szeregi: »gonić i (aż) dogonic« = (per)sequi et apprehendere a. assequi a. attingere a. comprehendere PolAnt (5): *BibRadz Gen* 31/23, *Ex* 14/9; Lecż pan (onego miastá [!]) Wezeká vćiekł/ y gonili zá nim áłz go dogonili *BudBib Iudic* 1/6, *Ier* 52/8; Gonilem nieprzyaićielá/ y dogonilem *KochPs* 25. [*Ponadto w innym połączeniu strukturalnym 1 r.*].

»gonić albo łapać« (1): Dla tego vftáwiamy: iż którykolwiek z łług zá rofkazaniem páńłkim złodziei albo złoczyńców którychkolwiek gonic albo łapać [*insequi et apprehendere JanStat* 582] niechćiał/ tákowy ná wieki niech będzie bezecny *SarnStat* 648.

»gonić, pobrać« (1): y poimał iednego Kroliká/ drudzy vćiekli/ ktore vmyłł gonic/ pobrać/ y połłác do Hifzpániey *BielKron* 442v.

»gonić i (albo, aza) poimać« = *persequi et attingere a. capere PolAnt; insequi ac capere Modrz* (6): *BibRadz Ier* 52/8; á łkoro brony zámkniono wyłzli precż fortą/ gońcie ie rychłó áza ie poimacie. *BielKron* 46v; *BudBib Iudic* 8/12; *ModrzBaz* 31; *SkarŻyw* 473 marg; á którzyby tym/ którzy gonili

álbo poymáli [*insequentibus et apprehentibus JanStat 582*]/ bezecność zádawáli/ w też winę bezecności zárázem niech wpádną. *SarnStat 648*. [*Ponadto w innych połączeniach strukturalnych 2 r.*].

»gonić i poścignąć« = *persequi et comprehendere Vulg (1)*: On wziąłwly brácią fwoię/ gonił gi przez fiedm dni: y poścignął ná gorze Gáláád. *Leop Gen 31/23*.

»prześladować albo gonić« (1): Kogo prześląduiesz álbo goniś? pía zdechłego? czy? komorá żywego? *BielKron 67*.

»gonić abo uchodzić« (1): Zás iáko huffy ábo ftoiące powroćić/ ábo pomiełzáne fpráwić á záfánowić: ktemu też iáko nieprzyacielá gonić/ ábo też przed nim vchodźić [*vel hostes insequendi, vel terga vertenda sint*] *ModrzBaz 111*.

W przen [kogo, co] (9) : Ale miła niecnotá/ y niewinne goni. *RejZwierz 21v; RejPos A5; BudBib Thren 3/65*; A przewrotné złe ludzi cicha pómfsta goni. *KochPs 3*; Iák tekne vboftwo/ ktore wielu goni/ Drugi do Indyfkich kráíow przed nim ftroni. *WisznTr 33*; Ia wierzę/ że ieft dziękié [szczęście]/ bo fye ludzi chroni/ Y nieścignióné wiátry fwymi fkrzydly goni. *ZawJest 28*; By nie wiedział/ iák długo žal go będzie gonił *GrabowSet B4; LatHar 578*.

Zwrot: »gonić wiatr po lesie« = *na próżno ścigać (1)*: Potymby z koniem piérchnął: gónze wiatr po leśie *WyprPl A2v*.

Przen: *Następować szybko po sobie [co] (5)* : Ieden kłopot drugi goni *BielKom A4*; Iego porząkiem [!] Láto Wiofnę góni *KochFrag 16*; Wał więłszy/ mniełszy goniąc/ á krułząc go pfuie *GoslCast 42*; Potym nádeyda kępy w teyże toni/ Gdzie naprzod Drwálka Nieznáchowką goni *KlonFlis F4v*; Bo ná morzu przygodá iedná drugá goni. *PudłDydo A2*.

a. *Ścigać, tropić zwierzyńę, polować, łowić; sectari Cn (67)* : Lowiec miał chártá rychłego/ Vganiał nim zaiácá koźdego: Poki iedno dobrze gonił/ Poty był fwemu Pánu mił. *BierEz N2, N2*; A thak bandzie zandal aby thego pan Markrabya, czo yesth stharadawna náffe bronycz nyekazal. yowfzem yem zakazal gonycz w lyefzyech náłfych *LibLeg 7/69v; RejRozpr C3, F3v, H2v; RejWiz 78v*; Iłzpan tego nie rozumiejąc pytał/ coby fie wyżeł rozumiał/ tákież y ogarż/ powiedział p. Woiewodá/ Tegoli práwi w. m. chceż ktory náyduie/ czy tego ktory goni. *GórnDworz S2*.

gonić co (47): Widząc Wenus iey nieftátki/ Iż niechce być człowiek z kotki: Zálię iey twarz przemieniłá/ W ktorey myłzy w przed goniłá. *BierEz I3v, S*; Gonią Liła niedla mięfa ale dla fkory *FalZioł IV 14a, IV 3c, 6b, 7d*; Od dzifiadnia do iutra/ woł zaiácá goni/ á wždy go niemoże dofcignąć/ vgonić. *March³ X; BielKom E6; LubPs F*; Iáftrżáb goni Cietrzewie á Lis płołza kury *RejWiz 102, 42, 45, 68v, 77, 89v, 138; RejZwierz 42v, 78v, 119, 120, 125, 129v [2 r.]*; ci myfliwcy nie ptakow áni zaięcy gonią/ ále złości ludziem rozmaíte wyrządzaia *BielKron 467, 375v; KwiatKsiąż Gv*; ták iż dla niego Krol Polfki w leśie miełzkác mułiał/ w ktorym źwierzá goniąc/ nogę łobie był złamał. *LeopPrzep A3; HistRzym 115, 115v, 127*; Rybitw goni fczúkę/ fczúká okuniá/ okuń też / dławi nędzną płoćiczkę kędy moze wedle woley fwoiey. *RejPos 331, 247; RejZwierz 77v, 143, 146v, [213]v, 221; BielSpr 37; BudBib 1.Reg 26/20; PaprPan V2v*; Czáfów też pewnych niechby [...] źwierz po bezdrożnych pułzczách gonili *ModrzBaz 110v; KochDryas [A3]; KochOdpr B3v; Oczko 28; SkarŻyw 519; KochJez A2; KlonFlis F3*.

gonić z kim, z czym (2): Azafz niewiezf iż lepyey s cnotliwym łafiádem. Niż z owym co fie z woźnym á s pozwy z nim łomić/ Albo czáfem po polu iáko z wilkiem gonić. *RejWiz* 99; Ieft tám Ogarz Cerberus/ co ich dawno czeka/ Iedno iż milczkiem kąfa/ á nigdy nie fzczecka. [...] A gdyby fie iął gonić/ to pewnie do iámy/ Ale iście nie z Lifem/ lecz s lámymi pány. *RejWiz* 162v.

gonić za czym (1): Tego z dawná vczyli zá Záiácem gonić *RejZwierz* 41.

W przeciwstawieniu: »uciekać ... gonić« (1): Y polné vćiekáią ftádá: ten fwéy bróni Iefzcze niepráwie świádom/ bez obrázy góni *KochJez* A2.

W charakterystycznych połączeniach: gonić *cietrzewie, gołębia* (2), *jastrząba, jelenia* (3), *koguta, kozy, kuropatwę, lisa, muchy* (3), *myszy, owieczki, płociczkę, psy* (3), *ptaki* (2), *pustolki, sarnę, szczukę, świnić, zajęc(a) (zajęczka)* (6), *zwierz(a)* (4).

Szereg: »nie łowić ani gonić« (1): y thego mv bronyą, aby on w lyefzyech thych kthore fzą wpanysthwy nalfyem nyelovil any gonyl. *LibLeg* 7/69. [Ponadto w innym połączeniu strukturalnym 1 r.].

W przeni (6) : Ták też nędzne robaczki/ po fwiátu goniemy/ A gdy nas też połápyą/ áni lámi wzwiemy. *RejZwierz* 130.

gonić co (5): *RejWiz* 65; Muchy gonić chcefz/ nic potym/ iákobyś niewiáfty niewidział. *SkarŻyw* 581. *Cf Zwroty*.

Zwroty: *peryfr.* »motyla gonić« = *ubiegać się o rzecz nieistotną, nieważną* (2): A kto ma motylá gonić Woli fie z iáłtrząbem łomić *RejRozpr* F4; *RejKup* m4.

peryfr. »gonić skowronka na grudzie« = *uganiać się za rzeczą nieosiągalną* (1): Bo dziś práwie profći ludzie Gonią fkowronká ná grodzie [!] *RejRozpr* A4.

Przeni (1) :

Zwroty: »orłem gonić« = *posługiwać się przekupstwem* (1): Bom widzyał iedno kfiążę tu pod zamkiem w polu/ Ano fie zá nim włoczy dziwnego kákolu. Podobno í co fie to ták włoczą zá dworem/ Co wfzytko orłem gonią á drugie też worem. *RejWiz* 75v.

»gonić worem« = *kraść* (1): *RejWiz* 75v *cf* »orłem gonić«.

b. *O ptaku w okresie popędu płciowego* (1) : Gżegżelicá Ieft v ptáłtwá leśnego iáwna wfzetécznicá. Sámá goni po leśie Sámczyki waśniwe *KlonWor* 60.

2. *Pędzić przed sobą, gnać; popędzać, poganiać; zmuszać do szybkiego biegu; pellere* *JanStat* (6) : chłopi iáko pía wćiekłego po wśi gonili [*plebana*] *OrzRozm* H2v.

gonić kogo, co (4): Na dychawicę barzo dobre, vtuczywfzy Kura ftharego/ y dać go gonić áże fie vkona/ potym zciáfwy mu fziję: wywnęthrzyć *FalZioł* IV 18d; Iáko gdy go dzieci goniły wołaiącz zá nim łyfy idzie łyfy idzie/ iáko wnet killká niedźwiedzi przybieżawfzy [...] ony dzieci podrapáły. *RejZwierz* 125; iżeś ty fzlák/ gdzie konie álbo woły goniono z Korony/ nád Dekret królewki vganiał. *SarnStat* 142, 398.

W przeni [co] (1) : Bys też nędzną muche zdłaczył [!] Albo liehe zdziebłko złomił Czo je przedtem wicher gonił *RejKup* dd8.

3. *Przepędzać, odpędzać, wypędzać* (8) : Powiedal thez ze łroni pozwane nieftawali ale im trudno belo nietilko łtanac ale łie y głupie vkazac miedzi one Woilka wciałnich kaciech załadzone nadto łefce oładziwłzi podług miłli łwei gonic kazali *Paprup* H4.

gonić kogo, co (7): yako mnye y kmyeczye moye zmychrowa yan (obolv) oborvlsky vmnyeyszyl wbydle zaymayacz y gonyacz ye *ZapWar* 1527 nr 2362; *BierEz* Ov. Cf *gonić kogo, co od czego; kogo z czego*.

gonić kogo, co od czego (3): Płi to rádzi vczynili/ Wilki od trzody gonili *BierEz* F2, M; Figá oná włzedy łie nád niá zyeleniáłá/ A ná gáłłkach iágod pięknych dołyc miáłá. Rwać ie łobie młodzyenec ná poły iá złomił/ Lękl łie pátrząc áby go kto od niey nie gonił. *RejWiz* 34v.

gonić kogo z czego (2): a nath thy krzywdy łam go szdomu yego nyegonył *ZapWar* 1507 nr 1980; *RejKup* 12v.

4. *Szybko bieć, pędzić* (2) : á łeft to táki pies by nie był połtronny á niewiem zacźby łthał/ bo ná koźdy dzień wyciecze/ to ták długo goni áż mu chłopiethá ledá s cháríłkiem gdzye zábieźą *RejZwierc* 90.

a. *Iść w zawody, ścigać się [co]* (4) : Bo co wczorá pozdno iadł dawno zrzucił łkwárnę/ A nie tylko Záiácá mogli by gonić Sárnę. *RejWiz* 31.

5. *Brać udział w zawodach, w turnieju, potykać się; concurrere Mącz, Cn; decurrere Cn* (17) : *RejFig* Dd3v; *BielKron* 312v; Nuż Węgrzy ktorym to łeft iáko rzecz przyrodzona/ zá tarczą dobrze łiedzieć/ y męźnie gonić/ niechaj y w tym moy Dworzánin Węgry przeydzie *GórnDworz* E3.

gonić do kogo (1): łednego czáfu przyłzli iáko wielkie wołko iezdnych: y obłtapili iego komorkę/ y czynić igrzyłká pocźeli/ goniąc do łiebie z drzewy *SkarŻyw* 167.

gonić z kim (2): *BielKron* 331; Dzierzą żeby łie chłop bił/ y záwždy tho bywa/ Ale z nim trudno gonić/ bo koniá nie miewa. *RejZwierc* 241v.

Zwroty: »z kopiją gonić« (1): á przez wierutne opilłtwo/ przyłzli do tákiew nędze y vbołtwá/ żeby mogli v drugiego był w miełzku nawet z kopiją gonić *WerGość* 215.

»na ostr(z)e gonić« = *hastis concurrere Mącz; concurrere diris armis a. ferro Cn* [szyk zmienny] (5): prołł Dobiełzá by mu ku poćciwołci ná ołtre gonił w wefele. *BielKron* 354v; *Mącz* 74a, 85a [2 r.]; A gdy záłię do włpominánia gonitwy iákiew przydzie/ hnet łie s thym wyrwie/ iáko raz goniąc ná ołtre przed krolem Łodwikiem/ áż go zá koń było wyładzono. *GórnDworz* N4v.

»gonić do pierścienia« = *decurrere Cn* (1): A náziutrz to łeft dnia pierwłzego Grudniá/ gonili kłiążetá do pierścienia o niektore klenoty *BielKron* 331.

Szereg: »gonić a(ł)bo szermować« [szyk 1 : 1] (2): iáko to iáłnie widuiemy/ gdi łie dwa biją/ ábo gdy gonią/ ábo gdy łzermuią/ gdzie ci/ kthorzy pátrzą/ beź żadney znáczney przyczyny/ łedni temu/ drudzy owemu dziwnie życzą *GórnDworz* D4v; *BielSpr* 5.

Iron (1):

gonić kogo za kim [= *uciekać przed sprowokowanym do bółki*] (1): Włkrzeł ktorego [*Greka*] á łpułć go z Andrzejem zápály/ By chciáł Agámemnoná day im w ręce łály/ Trudnolić tho vczynić łprobuy go łam łobą/ Ale go będyełz gonił pędzyuchno zá tobą. *Paprup* P.

W przen (1) :

Zwrot: »gonić gonitwę« (1): Goń dobrą gonitwę wiary [*Certa pulchrum certamen fidei*] *BudNT* 1.*Tim* 6/12.

6. *Usilnie starać się o coś, dążyć do czegoś, usiłować; czyhać, dybać na coś; wywoływać coś, prowokować; domagać się czegoś, szukać; consectari, insistere, ruere Mącz; accersere, attrahere, mendicare, quaerere, serere Cn (22) :* Nie iżbym iuż wziął/ ábo iuż dofkonałym był: ále gonię/ owabym vchwyćił/ dla czegom ielt od Chrifułá Iefułá vchwyconym. *WujNT Philipp* 3/12 [*idem*] s. 552.

gonić co (1): krótkie ludzkie látá. Gonić w nich wielkie rzeczy/ á dáć gotowému Vpływác/ podobno to bárzo ízalónému. *KochFr* 131.

gonić na co (18): *BielKom nlb* 6; Do ktorey nie przekaža/ więcej iedno zbytek/ Prze ktory iá trácimy/ goniąc ná pożytek. *RejZwierz* 72; *BielKron* 410v; In perniciem suam ruere, Ná íwá ízkodę gonić. *Mącz* 361c, 385b, 397a; Bronilem íię iákom mogł/ będąc ták w zley toni/ Ledwo teu [!] vydzie guzow ktory ná to goni. *Prot* A3v; *MycPrz* II Av; Tenli co prześláduie/ ínfyguie/ krwie prágnie bliźnie⁸⁰/ ná nię goni/ lży/ háńbi/ nienawidzi? *CzechEp* 25; *RybGęśli* B2. *Cf Zwroty.*

gonić czym (2): *CzechRozm* 112v; Co zá głupstwu moy Boże/ ráną ná śmierć gonić/ Gdyż iádu iey krom tego nie możelz íię z chronić. *RybGęśli* B2.

Zwroty: »na gardło gonić« = dybać na życie (1): Potem gdy oni na iego íprawie nie przestáwali/ ale mu na gardło gonili/ muśíl łobie proradzíc [!] vcieczęnim z Bífkupstwa *MurzHist* V2v.

»na guz gonić« = mendicare sibi malum Cn (3): ktoryby teź rad íie wádzíl á ná gus gonił/ áby tákyemu nye zlecał íyná. *GliczKsiąz* L8v; *CzechRozm* 112v; Ná guzy nífkim nie gonię/ Lecz kto chce bić íkory bronię *RybGęśli* B2v.

»na kata gonić« = wdawać się w niebezpieczeństwo (1): Gdyż vcźniowie prawdziwi Chrifułowi/ będąc iáko owieczki bes rogow/ ná kátá gonić/ áni ná powroz nie máią *CzechRozm* 248v.

»gonić na powroz« (1): *CzechRozm* 248v *cf* *»na kata gonić«.*

»restem [= ostatkiem] gonić« (1): zrozumiałem iz Pan Gniezninski niezarzuca consilia tych ktorzy mu radzą, aby non per extrema rzeczy swe prowadziel y to iedno tych sprawa ktorzi abo restem gonią, albo impetu non ratione regunt. *ActReg* 55.

peryfr. »na swe skrzydło gonić« = mieć na widoku własny interes (2): Podobno iáko y łoni Káždy ná íwe íkrzydło goni Pewnie pólpolitey rzeczy Zadny tám niema ná pieczy *RejRozpr* Dv, F4.

»gonić na zwadę« = occasione dare rixis, occasione quaerere rixae Cn (1): á te mu dał rádę/ By nigdy bez przyczyny/ nie gonił ná zwadę. *RejZwierz* 12v.

7. *Prawdopodobnie wymiotować albo mieć biegunkę (1) :* Prózno mi íkwárnę dawalz: ia nie będę gónił/ Bych teź nabárziéy piwá wczoráyíszégo zrónil. *KochPieś* 21.

***** Dubium (1) :** Więc tu chodzi iáko kurek Nátknął zá bieretek piorek Więc czapká máło nie wzleci Ale mieífek bárzo ínieci Ten przed íie przez pioro goni Iákoż íie obłamał łoni *RejRozpr* I3.

Synonimy: 1. bieżec, naśladować, pędzić, przec, przenaśladować, prześladować, ścigać; a. łowić; 2. pędzić; 3. odpadzać, odpierać, spądzać; 4. bieżec; 5. bić się, potykać się, szermować, zawodować; 6. czyhać, godzić, szukać, załawiać.

Formacje współrdzenne cf GNAĆ.

Cf **GONIĄCY, GONIENIE, GONIONY, [GONIPIENIĄDZ], GONIWIATR**

ZZa